ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԻՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
ՊՈՒԼՍ, ՊԱ.ՊԸ — ԱԼԻ ՃԱՏՏԻՍԻ
Էպուսսուսուս (Սփէթճի) փողց թիւ 38

BUREAUX DU JOURNAL HAÏRENIK
Avenue de la Sublime-Porte rue Eboussuoud No. 38
CONSTANTINOPLE

10 ՓԱՐԱ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ
ՕՐԱԳԻՐ

ՇԱԲԱԹ 10/23 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1909

ԹԻՒ 1498

ԳՆԱՅԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Պոլսոյ համար . . . . . 300 թիւ 75 դրչ. Մէջիա
» » . . . . . 150 » 40 » »
Գաւառներու . . . . . 300 » 100 » »
» . . . . . 150 » 50 » »
Օտար երկիր երկօրեայ . . 300 » 25 ֆրանք
» » տասնօրեայ . . 300 » 30 »
Ռուսիա . . . . . 300 » 40 րուպլի
(Միւս պայմանները տեսնել 4րդ երեսը)
Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի դարձուիր։

درعلیه باب عالی جاده‌سنده ابوالسعود سوقاغی نومرو ۳۸
غزته‌سی اداره‌سنه «هیرینك»

10 ՓԱՐԱ

ԿՂԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՐ ԿԸ ՍԽԱԼԻՆ ԱՆՈՆՔ

Գերմանացի կայսր մը, Մեծն Հէնրիկոս Դ., 1077 խնամաչունչ ձմեռն, Գերմանիայէն Ալբեան լեռները կ'անցնէ վտիտ Իտալիա անցնելով, կը ներկայանայ Գանոսա, դղեակի մը առջեւ, և հոն, բոլոր ոտքերը ձիւնին մէջ, պարզ բրդե վերարկուով մը, ազօթք կ'ընէր և ծոմ կը կեներ երեք օր շարունակ։ Կայսր մը այսքան նուաստանա՞յ։ Ինչո՞ւ։ Ան եկած էր ներում խնդրելու Գրեկոսա Ե. Պապէն որ կ'օթեւանէր այդ դէպքին [illegible] գոռոզ Պապի մը կողմէ արուած պատիժը պէտք էր ըլլար այսքան խիստ և նուաստացուցիչ։

Սակայն Պապը հեղհեղուկ նախկին վանական մէն էր, որուն սիրտը հրայրուած էր միմիայն Հռոմէական գահը բարձրացնելու անզուսպ փառասիրութեամբը։ Մէկ կողմէ, ան կը ձեռնարկէր եկեղեցական կանոնութիւնը բարեկարգել այլեւայլ մինչդարերով, որոնցմէ մէկն ալ եղաւ կրօնաւորաց համար ամուսնութիւնն արգիլել, մէս կողմէ կը փորձէր իր հոգեւորական իշխանութեան տակ ստիպել քրիստոնեայ աշխարհին բոլոր աշխարհական իշխանութիւնը, ո՛վ որ ալ ըլլար անոր տէրը, իշխան, թագաւոր, կայսր։

«Եթէ, կը գրէր այս Պապը, Հռոմայ Պապերն Սատանայմէ իրաւունք սատյան հոգեւոր գործերը դատելու, ինչո՞ւ չպիտի դատեն նաեւ աշխարհական գործերը»։

Այս սկզբունքով առաջնորդուած Պապ մը մանաւանդ պիտի պահանջէր թագաւորներէն և կայսրերէն որ հրաժարէին իրենց երկիրներուն մէջ եպիսկոպոսի, պատրիարքի նման ունէ եկեղեցական պաշտօնատար անուանելու և կարգելու իրաւունքէն։ Հէնրիկոս Դ. ըմբոստացաւ, ուզեց ձեռք պահել այդ անուանումի ներու իրաւունքը։ Պապը բանագրեց զինք, Կայսրն ալ իրեն հակաթոռ եկեղեցականները նիստի հրաւիրեց և անոնց քներով իր թիշնամին դահընկէց հռչակեց։ Կռիւը մեծցաւ։ Պապին բանագրանքը աւելի ազդեց ժողովուրդին վրայ քան անոր դէմ տարած դահընկեցութեան վճիռը։ Սպառազինութիւն մը ծագեցաւ երկրին մէջ, և որպէս զի իր թագը չի կորսնցնէ, Հէնրիկոս տասիւռեցաւ երթալ Գանոսա ներում խնդրել և հաշտուի՛ և է դնով։

Կղերականութիւնը յաղթանակը տարած էր։ Կայսր մը հնազանդած էր կղերներու Պապին։

* * *

Այն օրէն, ուր, Բրիտանիայէ կռապաշտներէն հալածուած՝ կը թաքչէին պետնախորներու մէջ, մինչեւ այն օրն, ուր, իրենց թիւլ տուեցաւ ազատ ապրիլ, ամէն Բրիտանեայ Սատուծոյ առջեւ թէ սպառարիւս էր և թէ ազատարկեալ։ Հետզհետէ անոնք իրենց վրայ տանձնեցին կրօնական պաշտաունձնները և արարողութիւնները կատարել, բայց քահանայ անունով ճանչցուած այդ անձերը կ'ընտրուէին միշտ բուն իսկ ժողովուրդէն։ Քահանան, այսինքն կղերը, չէր կազմեր դեռ ժողովուրդէն զատուած դասակարգ մը, բաւր մը։ Աստիկա ալ հետզհետէ սկսաւ կազմուիլ և դարձեալ Կրկիտաւ Է. ի օրով էր որ հասաւ իր գագաթնակէտը, ժողովուրդին խապաւ մերկացմամբը ամէն ընտրողական իրաւունքէ։ Մինչեւ չէ անոր օրը, Պապերը կ'ընտրուէին թէ Հռոմի բնակիչներուն և թէ եկեղեցականներուն քուէով։ Կրկիտաւ Է. աշխարհական ամրոը գերեց իր այդ իրաւունքէն և եկեղեցիին բարձր պաշտօնատարներուն այսինքն Կարդինալներուն ժողովին [illegible] Հետզհետէ եկեղեցի՛ և է պաշտօնեայ, բոլոր բարձր, բոլոր ստորին, դուրս եղաւ ժողովուրդին ափէն և անցաւ իր յատուկ դասակարգին պետերուն ձեռքը։ Սկսան ընտրուիլ ասոնց և ոչ թէ ժողովուրդին քուէով։ Կղերականութիւնը կը տանէր երկրորդ յաղթանակ մը աշխարհական տարրին վրայ։

* * *

Դարերու ընթացքին մէջ, կրօնաւորները մեկեղեցւոյ նախ միասին աղօթելու համար, յետոյ միասին ծառայելու համար մարդկութեան։ Այս վերջին նպատակով, նախ հիմնեցին միաբանութիւնները հիւանդանոց, ալքատանոց պահպանելու։ Ատեն մըն ալ եղաւ որ դպրոցներ հիմնեցին դասախարակութիւնը տարածելու համար։

Այս չարժումը այնքան ընդարձակուեցաւ Եւրոպայի ամէն մէկ երկրի մէջ որ քանի մը դար չանցած այրերու միաբանութիւնները ու կիներու միաբանութիւնները իրենց ուղղութեան տակ առած էին բոլոր բարեգործական և կրթական կոչուած հաստատութիւնները։ Եկեղեցին վարողը կղերն էր, դպրոցը վարողը կղերն էր, հիւանդանոցը, աղքատանոցը վերջապէս ամէն հանրային հաստատութիւն կղերէն էր որ ուղղութիւն կը առնար։

Կղերականութիւնը երրորդ յաղթանակ մը կը տանէր աշխարհականութեան տարրին վրայ, զոր դուրս կը վտարէր ամէն էական և կարեւոր աշխարհական գործերու տեսչութենէն։ Աշխարհականին թողուած էր արհեստ մը իգործ դնել իր ապրուստը ճարելու համար և երթալ պատերազմի դաշտը մեռնիլ, երբոր իրեն այսպէս հրաման մը կը տրուէր իր Պետութեան կողմէն։

* * *

Հիմա քննենք թէ Հայոց ազգին մէջ եղա՞ծ է երբեք և կա՞յ արդեօք այժմ կղերականութիւն մը՝ նման անոր՝ որ Եւրոպայի մէջ կար և որմէ ինքզինքը ազատել ծրանաց և որմէ հետզհետէ ամէն տեսակէտով ազատելու վրայ են բոլոր եւրոպական ազգերն իրարու հետեւէ։

Կը հարցնենք Ազգասիրասէր գիտուններուն.

—Արդեօք Էջմիածնայ կամ Սսոյ կամ Ազթամարայ Կաթողիկոսը, արդեօք Երուսաղէմի կամ Պոլսոյ Պատրիարքն ըսա՞ծ են և կամ կ'ը՛սա՞ն կոր երբեք մեր չտնեցած Հայոց Լծակցութեան, ինչ որ Կռէկոսաս Է. կ'ուսուցանէ Գերմանիոյ կայսեր։

—Արդեօք մեր Կաթողիկոսներն ու Պատրիարքները միայն եկեղեցականներո՞ւ քուէով կ'ընտրուին։ Սովորութիւնն այն չէ՞ միթէ որ Հայ աշխարհական ժողովուրդը իր հաւատամքին պէտք է ապ անձի մը քահանայացման, եպիսկոպոսացման կամ առաջնորդ անուանման համար ալ։

—Արդեօք կա՞յ հայ վարժարան մը՝ որուն մէջ դասախօսութիւնները կղերի կողմէ կատարուին, որուն հոգաբարձութիւնը եկեղեցականներէ բաղկացեալ ըլլայ։ Միթէ ճշմարտութիւնն այն չէ՞ որ բոլոր կրօնքի թիւնն այն չէ՞ որ բոլոր կրօնքի պատասխանատուները, որոնք չափազանց 1-2 ժամ կը դասաւանդեն, հայ կրօնաւոր մը ոտքը դպրոցի մը սեմքն ներս չի դներ։

—Արդեօք մայրապետներու և եկեղեցականներու կո՞ղմէ կը տնօրինուին մեր հիւանդանոցներն ու բարեգործական ու և է հաստատութիւնները։

—Արդեօք Հայ Լուսաւորչական ազգին մէջ կա՞յ հատ մը միաբանութիւն որ աշխարհականներ կըրթելու գործով զբաղած ըլլայ, ինչպէս կան Յիսուսեաններու, Դոմինիկեաններու միաբանութիւնները։ Հայ վանքերը կրօնաւոր միայն հասցուցած են միշտ հիմա, և անոնց համար են միայն։

* * *

Իրաց վիճակն այս ըլլալով, պէտք է խոստովանինք որ Հայոց ազգին մէջ կղերն ամենեւին աշխարհական տարրը նուաճած չէ, ոչ ալ փորձած է նուաճել և իր տիրապետութեան տակ առնել։ Ան կը տիրէ տաճարին մէջ և հոն միայն։ Տաճարէն դուրս գործ չունի ոչ դպրոցը, ոչ թաղական ժողովները մէջ, ոչ դպրոցական հոգաբարձութեանց մէջ, ոչ հիւանդանոցներու մէջ, ոչ քաղաքական ժողովոյ մէջ, ոչ ալ մեծ նշանակութիւն մը Ազգ. Երեսփ. ժողովին մէջ։

Օր մը ըսինք որ Ազգասիրասէր խմբագիրները կատաղութիւն մը ունին իրարու չի նամանով բաներ բռնի իրարու նամայնելու։ Թերքահայ եկեղեցականութիւնը նամայցնել եւրոպական կղերին, ասիկա ամենակատարեալ ապուշի գործ է, աւելի ճիշդը, եւրոպային դարձած թուրքական դատարանութիւն։ Անշուշտ շատ տեսակէտով յետամնաց ենք իբր ազգ, բայց ատոր պատճառը հայ կղերին անձը չէ։ Մեր դատարկութիւնը մենք, աշխարհականներս, որոնց ձեռքն է ամէն բան, Ազգ. Երեսփ. ժողով, Վարչութիւն, թաղական խորհուրդ, Հոգաբարձութիւն, դպրոց և հիւանդանոց։

ՀԵՌԱՁԱՅՆԻ ՄԵՆԱՇՆՈՐՀՔ. Նուագուարդի արուած էր, և այլ նուագարկուներ աւելի օր մինչեւ ժամը 11 չարունակուցած, և դիմամաներնուրս առաջարկները ներկայացնող փակ պահարանները լցուցեալ։ Նուագարդին մասնակցող դիմամաներուն 30էն աւելի են։ Առաջարկները նկատողութեան պիտի առնուին և վերջնական որոշումը առաջ օրէն պիտի արուի։

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ
Ի ՆՊԱՏՍ
Ս. ՓՐԿՉԵԱՆ ԱՋԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ

Ահաւասիկ յայտագիրը այդ բարեգործական մեծ հանդէսին որ ընդունէ ձանուցեալնք տեղի կ'ունենայ վաղը, կիրակի, Բերա, Բըմբլ Շանի ձմեռնային թատրոնին մէջ։

Ս. ՄԱՍ

1. Մէնտելսոն. քառաձայն
Զէբքի պէյ, Կալիճ,
Կալաֆնպէրկի և Ձէմիլ պէյ
2. Կօսար. Օրոր
Շամլնատ. Եղէ պարտիզպան Ս'ըլպայի
Տիկին Էլսա Քարիչ
3. Լ. Տիաչ. Պէնվէնուեթօ
Վ. Մասէ. Պօղ և Վիրկինիա
Պ. և Տ. [illegible]
4. Հ. Վինիավաքի. փիլտակ Մոսկուայի
Զէբքի պէյ
5. Բաւչիրի. Լալօհէմ. Ս. արարուած
Տիկին Կոմաուհի Մուռալ
6. Սէն Սաէն. երդ
Ձէմիլ պէյ

Բ. ՄԱՍ

1. Հայերէն մեծասքանչութիւն
Զարիֆեան
2. Մասքնէ, Հէրոտիատ
Վիքթոռ Մասէ, բուլուքը կը բուլի
Ս. Ծըմպըդեան
3. Սէն Սաէն, Ռօտոգաիրիսէօզ
Զէբքի պէյ
4. Սէն-Սաէն, Սամսոն և Տալիլա
Մասքնէ, բա՛ց կապոյտ աչերդ
Տիկին Էլսա Քարիչ
5. Վէյսպնպօն, անիսօս երդ
Ձէմիլ պէյ
6. Ռօսիօլի, Կոնսօլօ Ներօ
Ջուրնալի ընկերացութեամբ
(Զէբքի պէյ) Կոմաուհի Մուռալ։

ՀԱՄԱԿՐԱՆՔ

Սօֆիայէն՝ Յ. Հ. Մաւեան ֆր. 14, Մէքսինէ՝ Պ. Հ. Ուրֆալեան ղ. 40, Մարզուանէն՝ Գ. Հ. Օզմանեան ղ. 20, Ադրքանդրիայէն՝ Տ'արք Ս. Ձէվահիրճեան նգ. ղ. 50, Պ. Մանուէլեան 20, Լ. Նուռիքեան 20, Ս. Սակաւիքեան 20, Ոմն 20, Ն. Ճէպէճեան 20, Օ. Պաապեան 10, Տ. Սրմաղանեան, 10, Յ. Յովհաննէսեան 10, Յ. Ղազիկեան 5, Ս. Յովհաննէսեան, Ս. Չերքէզեան 10, Ոմն 20, Մ. Սահիանեան 20, Յ. Շաքարեան 20, Գ. Զաւրքեան 97.50, Ս. Մարանիոզեան 20, Տօքթ. Մ. Ժամկոչեան 40, Պ. Օհանեան 40, Միքայէլ պէյ Ըֆիլճեան 487.50, Ա. Նեսուրեան 97.50, Ոմն 20, Ոմն 97.50։

Մէհալլէթ-Ռօֆէն՝ Տ'արք Յ. Թաղաւորեան նգ. ղ. 20, Կ. Պէտիկեան 10, Դ. Աստուրեան 10, Մ. Իզմիրլեան 10, Ս. Սահակեան 5, Կ. Յովհաննէսեան 5, Ս. Յակոբեան 5, Կ. Մելքոյեան 5, Զ. Նչանեան 5, Ե. Պարտիզպանեան 5, Ս. Պարսամեան 5, Ա. Ամիքեան 5, Հ. Գէորգեան 5, Յ. Զաքարեան 5, Պ. Պէրպէրեան 5. Տ. Խուրշիտեան 5։

ՀԱԿԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԹԻՆԳԸ
ԶԱՌԹԱՑԻ ՄԻՋ

ՍՕՖԻԱ, 5 Հոկտ. 1909

Պալատայ թերթերը արդէն ժամանակին դրեցին Վառնայի մէջ Հայոց դէմ միթինգ մը սարքելու պատրաստութիւնները մասին։ Այժմ եղած, կատարուած իրողութիւն մըն է այդ։

Մեր խորհրդածութիւններէն առաջ՝ անդ միթինգին մասնամանութիւնները տրուէ՛ն։ Ինչպէս հետապրուած է Վիչերեա Բօբա թերթին Հոկտ. 3 թուականով։

«Սմսոյս 3ին Վառնայի փողոցներուն մէջ փակցուած էին ազդարարութիւններ, որոնցմով կը հրաւիրուէին Վառնայի քաղաքացիները բոլոր բառնալու մեր նայրենիքին մէջ բնակող ossmanիսպատակներուն դեմ։

«Միթինգը տեղի ունեցաւ Սբնեֆիճենիք սրահին մէջ, ամսոյս 4ին։ Ի պատիւ Պուլկար հատարտութեան,— որ տիւ Պուլկար հատարտութեան մասին մանուկ դպրոցի մէջ ամէն անգամ դնահատած է մեր Սահ-մանադրութեան մարդասիրական սկզբունքները և դաւանաբանական թոյլատուութիւնները, և որ սակայն մինչ գիտցած է պաշտպանել իր էական չահերը—պէտք է ըսենք թէ միթինգին փոխանցած էին առաքինի և բանիմաց քաղաքացիներ։

«Միթինգին նախագահը ճառքը Բալչիճ՝ բացաւ ժողովը և ըսաւ թէ օտար բանականները մեծ մրցում կ'ընեն, մասնաւորներ (չբնոն)են, թէ մեր կառավարիչները բոլոր եղած են հետաքրքրելով Պուլկարի կոտրածին գալիականները, բայց թէ վերջիններս օգտուելով այս բարուքներէն մակաւոյներ եղած են վառնայի քաղաքացիներուն վրայ։

Հետեւորներու ճառախօսութիւններէ վերջ կարգադրուեցաւ յայտարարութիւն —բողոք մը կառավարութեան դէմ, որ իր մեծ մարդասիրութեամբը պատճառ [illegible] Հայոց ազգօրէնի մը։ Ցայտարարուեցաւ։ Հայոց ազգօրէնի մը։

Ընդունեցաւ մասնախօսմբ մը որ կարգադրէ Հայկական ապրանքներու եւ իրեղէններու դէմ պոյքօթը, հրաւիրելու թաղապետը (քմէթը) հայոց դէմ միջոցներ առնելու և հարկ եղած ընելու ի պաշտպանութիւն խեղճ ազգաբնակ ժողովուրդին։»

* * *

Այս յայտարարութիւնը՝ զուտ ամէն փաստերէ և վերջին վար տատիւնութեամբ միայն լի, ու գլխովին հակառակ հայոց հանդէպ Պուլկար ազգին ունեցած արամադրութիւններ, ցոյց կուտայ արդէն թէ ան գործնական ընդան կառավարութիւն կրնայ ունենալ։

Այս յայտարարութեան պատասխանելու պուլկարական պարտականութիւնս վերապահելով պուլկար մամուլին կուգամ մը քանի կէտերու մէջ խնդիրը լուսաբանել։

Նախ քան քալչէֆ՝ անուն է ողորմելի և խեղճուկ գերձակի մը, իր արհեստին մէջ ծայրայեղ անյաջողութեան մատնուած՝ և Վառնայի բոլոր չրջանակներէն լքուած թերիւել էնտեֆի մը, որ նախաձեռնողը, նախագահը և միանգամայն հեւասրը եղած է այս միթինգին, յաջողելով իր չուքը տեսաքել իրեն նըմանները և կարդ մը սև—տարիբախ խուլիգաններ, որոնք գժրաղտարար ամէն երկինքի տակ կը բուսնին և կը գտնուին։

Դիտելի պարագայ մըն է անչուշտ որ, աղգպարութեան մէջ կը խօսուի ընդհանրապէս օտարականներու մասին և վերջէն լսօքը կը մասնաւորուի միայն հայոց դէմ։ Այս պարագան անիմաստ չէ անչուշտ։ քայտաւպէտ հայոց դէմ միթինգ մը գումարելու անկարելութեան առջեւ՝ դիմուած է այս միջոցին, որպէսզի բոլոր օտարամերժ տարրերը փաստեան հոն։ Երկրորդ պարագայ մը նոյնքան նշանակելի՝ ան է որ, մասնաւոր պէտք մը ղգացուած է միթինգին մասնակցութեան «բանմաց» և տաքքինի արժանիքները չնչակի, բան մը որ ընդհանրապէս պակաս տեղը կը յիշուի և եթէ նախագահը նամքօ Քալչէֆին է, ալ հետեւորդները չեմ դիտեր որոնք կրնան ըլլալ։

Ալ չեմ ուզեր երկնք յիշատակել այն վարակիչ հանդամանքը, զոր ունեցաւ 906ին հակայունական չարժումը, թանկի և կողոպտուի իր հմայքովը սեւ հարիւրակներու և չյաջողած էնտեֆնեերու վրայ, երբեւ նեղքին զրդռապատճառ մը այս միթինգին։ Պէտք է ըսել նաեւ թէ՝ քանի մը լաւ արհեստաւոր հայ գերձակներ և մէկ-երկու ալ պատրաստ հագուստներու վաճառատուններ կը գտնուին քաղաքին մէջ։

Վիչերնա-Բօբա հակայունական չարժման քաղաքներկներուն յառաջադէմը մակոյ մէջ, միթինգը կատարուելէն չորեք մը առաջ, փոթոյց զգուշացնել նախաձեռնարկները։ Եւ պուլկար մամուլին մէջ չգտնուեցաւ թերթ մը, կասկածոտ թէ ոչ, որ քաջալերէր այս միթինգը։ Միւս կողմէ տեղական իշխանութիւնները նոյնպէս զգուշական միջոցներ առին, և հետեւաբար այս միթինգը թոչատուած է տեղական իշխանութիւններու խօսքի և ժողովներու լսացարակ ատատութեան մէկ տարբերակով ըսինանուով։ Պուլկար հատարտութեան զգացումները նոյնպէս ծագեցան և այս առիթիւ։ Եւ պրէն էր թէ ան գործնական ընդան կառավարութիւնը՝ զգուշանալու համար նոյն նպատակին կը ձգտի, որ է ընդհանուր ձուլում։

Բրօքանհաուսն, զոր Սատպալեան բrokyապացետ կը կոչէր, իր գաթեւոր Յուսիվիներէն ունի. ինչպէս Բրհատանհան կառավարութիւնը՝ զգիտնալու համար գատմութիւնը։ Ուշ կամ կանուխ պատրիարքարանները իր ձրանն լոյն Պատմուճանին ծալքերուն մէջ կը խա-

ատ և վաճառականութեամբ մրցումի ամէնէն օրինաւոր դիներուն մէջ չարժող ապրիլ։ Ահա՛ թէ ինչ կ'ուզեմ ես ու՛չ աւելի և ո՛չ ալ պարագներ ունիմ։

Պուլկար քաղաքական կառավարութիւնները և ոչ մէն միջամտութիւն մը ունի այս խնդրոյն մէջ, ուղղակի կամ անուղղակի կերպով։ Եւ հակառակ մեր կառավարութիւնները մղձաւանջին «ձգան տակ տօրթ» փնտռելու, որպէսզի կառավարութիւնը նեղը դնէ, և նեղքին անկարգութիւններու մէջ ամբաստանելով դայն տապալելու իբրեւ կատարած ամէնօրեայ փորձառութեան, մինչեւ այսօր՝ նշանակելի անտարբերութիւն մը ցոյց կուտան դէպի այս։

Իսկ գալով կառավարութեան, որ այսօր տեղատած կը դղայ խնդրոյն ռասասրել կարգայ տեսարան մը հրաւիրելով Պուլկարիան երկաթուղիներու պարագանութեան մասին, և որուն նկատմամբ նախաթոռը Պ. Սալապաչեֆ ամենէ մը ուրիւն է, որ Եւրոպական Պանքանութեան դիմաց կ'ընէ փոխառութիւն մը կնքելու, առանց ո՛ւ եւ է նիւթական երաշխաւորութիւն մը տալու, բնական է թէ՝ օտարներէն պահանջած իր վստահութեան՝ գլխովին հակառակ այս միթինգին որոշումները, տալեն զայն (կառավարութիւնը) ոտատելու այս էնտեֆները։

Արդէն հակայունական չարժումը մեծ արատներէն մըն եղած է պուլկարիոյ ժամանակակից պատմութեան մէջ, և Մակեդոնիոյ մէջ յառաջած վարժարանական — եկեղեցական, յանձական — պուլկարական վէճին առթիւ, կառավարութիւնը մանաւոր չանքեր կ'ընէ տնցեալին սիրալը գարմանելու, երբէք զի օտարներուն նպաստաւոր տրամադրութիւնները ունենայ այս նոր խնդրոյն առթիւ։ Վերջերս դահլիճը մէկ նամատարական խորհրդակցութեան մէջ տրուած էր գրաւոած յանձնախումբ եկեղեցականներուն ու վարժարաններուն խնդրոյն վերաքննութիւնը։

Որքան ոչ ալ գործնական նշանակութիւն զուրկ ըլլայ այս միթինգը, և սակայն կը կարծեմ որ, դժբաղդաբեւնց մէջ տպրող մեզի պէս ցեղի մը համար օրուն միակ ապաւէնը իր բարոյական մաքրութ անուն և կորովի է, հոս ամէն քանէ առաջ ազգային արժանապատուութեան հարց կայ։ Այս տեսակէտով պուլկարահայը փորձութեան ենթարկուած է, և որպէս յետին անդամը այս համայնքին, հոգիս խորքէն կ'ուզեմ ինչպէս վառնայի, նման նագէս և բոլոր պուլկարահայերուն կոչ մը՝ խնդրելով որ անմիջապէս այս միթինգին հակառակ միթինգ մը պատրաստի մեւնոյն տեղ—Վառնայի մէջ, հրաւիրելով պուլկար կարեւոր անձնաւորութիւններ ինչպէս նաեւ պուլկարահայեր ևս մղկուլ այս՝ թէեւ չատ վարկերէն եկող օտար հարուածը։ Այսպիսի պուլկարներ բազմաթիւ են, որպէս զի պէտք չըլլայ անուններ մատնանշել։

Ս. ԲԱՒՄՒՃԵԱՆ

ՍԻՐԵԼԻ ՏԵՂԱՊԱՀ
Կ'ՈՒԶԵՆՔ

Հառմի անմոռացաբեր օթեւարանները հաճոյքը ծաղնելով, բարեկամացիք որոնչալով դիւղէն կ'իջնան քաղաք, Հայ-հառմէականոց առաջնահայ հովիւ մը ընտրելու։ Առանց սովորական դանդաղը եղած է որ Սահակեցիներու անհանդարտ և խառնայոյզ ենք և թէ բոլորականան առնելու նպատակը ամէնքը զարդեցուցած են և միտ Սահակեցիներու ենք։

Մրքան իրաւացի է այս ծրարանարներուն մեր վրայ կատմած այդ յուսի դաղափարը, գժուար է ճշդելը։ Սա յայտնի է որ, ինչպէս արդի թուրք կառավարութիւնը պատրիարքներու թագրիներէն ձանձրացի դգալով, անոնց բարձումին կ'աշխատի, բրօքանհաուսն ալ՝ զարմանալի զգուշութեամբ նոյն նպատակին կը ձգտի, որ է ընդհանուր ձուլում։

Բրօքանհաուսն, զոր Սատպալեան բrokyապացետ կը կոչէր, իր գաթեւոր Յուսիվիներէն ունի. ինչպէս Բրհատանհան կառավարութիւնը՝ զգիտնալու համար գատմութիւնը։ Ուշ կամ կանուխ պատրիարքարանները իր ծրարն լոյն Պատմուճանին ծալքերուն մէջ կը խա-

ԱԽԱՐԱՒՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆՔ

ՀԱՄԵՐԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՕՐԷՆՔ ՄԸ

բաւարարուին անվերադարձ։ Սակայն ինչ որ կը նշմարուի, Արեւելքցին ըմբռնած կը մնայ այս տարբերածական գործունէութեան։ Այսպէս, համազօր գոյացուցած ենք որ Հռոմի Լիւսինեան դէսպոյտը նախապատերազմական գործունէութիւն մըն է այս գժուարահալ ապրին ալ հալոցին մէջ լուծելու համար։ Եկեղեցական կանոնագրութեամբ, բրօթեսթանտ ամէն իրաւասութիւն ունի առաքելական վարիչ մը ղրկելու։ Այս խնդիրը 24 ժամուան մէջ կը վճռուի երբ կաթոլիկ ժողովուրդ մը անդրադարձ կը մնայ։ որ հարկադրուած է համաձայնելու. հակառակ պարագային խնդիրը մը կը չանհետանայ վիճքը։ Ինչպէս որ անկէ ունենայինք Սպրիայի ժողովուրդին, այս օրերս, այլ տարբեր պարագաներով։ Ասոնք իրենց եսասիրական գլուխը վիճաբանելէն վայրագ ըմբռոստութեան մը։

Անցեալ ապրի՝ երբ ամբոխը Սպէրլ Ալտարի դրան առջեւ ահաբեկութեամբ կը ազաներ, յայտնինք որ Սալպպեանն իր տարեց փորձառութեամբ կացութիւնը պիտի ըմռնէր. իբր չքմեղանք եզիպտոսի մէջ իր դէմ դատարան՝ որոնց մանրամասնութիւնները ֆո՛ղ հետաքրքրողը 1905ի Ժուռնալ Օֆիսիէլին դիմեն, պիտի մաքրէր կաթոլիկասբանը։ Սալպպեան առիթէն օգտուելով կրնար գո՛նէ իր խորհրդատուները փոխել, նոյն իսկ իր նախկին պարտականութիւնն էր, տեղապահի ընտրութեան ձեռնարկել որպէս զի հատարակութիւնը այս թափարգին մէջ չմնայ։

Այո՛, արդի կացութիւններ, բարեյական թափարգ մըն է, և այս մասին ամենքին ալ յանցաւոր ենք։ Յանցաւո՛ր է կրձնական ծոզովը, երկաթխանձարկանը, ամբողջ հատարակութիւնը։

Ինչո՞ւ յետադիմեցաւ տեղապահին ընտրութիւնը։ Ո՞ւր է 1907 Սեպտ.ի ընտրութեան նուանուն ցանկը, որ երբեք վանականի անուն պարունակուած համար, և երբեմն ալ, բուն իսկ Սալպպեանի ինքնասեղծ վերջէն հատուածելով, ծանրամբ ընկերվիճեցաւ։

Ի՞նչ յանգամանք ունէր նախորդ երեսփոխանական ժողովը, զոր լուծելու փութկոտութիւնը ունեցաւ Սալպպեան և ինչո՞ւ ներկայիսը՝ փոխանակ երկրորդական խնդիրներ յուղելուբ՝ իր առաջին գործը չի նամարեց տեղապահ մը ձեռնել, որպէս զի հատարակութիւնը բրօթեսթանտ ուսանքները ընդունելու չի հարիատուէր։ Կը տեղատրեն Սալպպեանը որ կը խորչէր ընկերակից ուներնալու տեղապահ մը. Սոակին երբ Հռոմ եկաւ. իր նպատակն էր Արեւեանի ընտրութեան հաստութիւնը առնել։

Պատը հաւանեցաւ. այլ ոչ բռնաբաճեցաւ, որ 24 ժամուան մէջ Սպէլեանի հեռանալուն խոսիւ պատուէրը տուաւ։

Պատրիարքարանները արդի ընդհանուր տպչնային օրով, անդիւանադիտութիւն է, մեծ սխալ Սալպպեանի հրամարումը։ Որուն բուն դրդիչները հաւանականօրէն ամիսներ ետքը կիմանան որ ոչ է իշխանքը չներկայացուին իրեն մտերիմ խորհրդատուներն իսկ ըլլալուբ են, որպէսզի սխալէ սխալ թաւալգլորի Սալպպեան. և երբ տեսան որ մասակարարական սանձերը լոլորովին կը սահին կը ապրդին իրենց ձեռքերէն, զինգիկնին նոյն իսկ կամաղկասին դէմ չդիմեն։ Գոյնեան մասնակից է

ԳՐԱԿԱՆ ԹՂԹԱԿ (50)

ՏՈՄԲՈՅԶՈՒԱԾՔ

ՄԵՌԵԼՆԵՐՈՒ ՏԱՆ

ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

ՆԿԱՐԱԾ ՔԱՒ

Ե.

ԱՄԱՌՈՒԱՆ ԵՂԱՆԱԿԸ

Չիս իրրեւ նախկին ազնուական մը մասնանիչ ըրին իրեն և իմ պարագա հակիրճ կերպով իրեն բացատրեցուցաւ։

—Աչ, բաւ զօրաւոր, և հիմա ինչպէ՞ս է։

—Մինչեւ հիմա իր ընթացքը գժգոհութեան տեղի չտուաւ, պատասխանուեցաւ։

Զօրավարը դլուխը օրօրեց և երկար վայրկեանէն մեկնեցաւ պատժարանէն։ Թիւատրանները հրացած մնացին։ Պէտք չի կայ ըսելու որ ոչ է իշխանքը չներկայացուին իրեն պաշտօնակալին մասին։ Սրդէն այդ պատասխանը անփոփոխ կերպով կրկնուած էր այն քաղաքին մէջ ուր հայրապատը պաշտօնավարած էր։

Այս նկատին վրայ յիւսականերու հրատարակիչը տայդ տեղեկութիւններ ունի։ Վերջապէս, յիւսականերուն մէջ բաւած է որ պատժարանին մէջ սգրա գործը միշտ ուրիշ վատարի պատասխանութիւնը հրատարակիչը պարտական կ'ըսէն, լրագրները, հաւանական է, Սարեանի խնդրոյն մէջ վարմունքը իրեն նպաստաւոր հատատի մը չէ՛. ուրիշ պատճառու ամրողջ հայութիւնէն պահանջատիրացաւ, այլ ո՛չ ըրծրակնացան՝ քանի որ իրր վարձատրութիւն, Գոյնեան եպիսկոպոս առաջնորդ ընտրուելուն Եպիսկոպոս, և հիմա Առաքելական Վարիչ կը կարգուի։

Սրդէն այս դրութիւնը մեզ ամիսէ ի վեր է որ մեզի համար ի դրած կը դնուի։ Սերիոր արքեպիսկոպոսը, նոյն պատրաստով Տիբերոնակերա առաքելական դնայ, նոգեւոր պատականութիւնը կատարելու։ Միթէ այնպես չէ՞ր նաեւ արդի Դաղիմեան քաղաքականութիւնը, Հայոց Պատթարքին պատասխանին կինասական հոգին, զոր պատական նուիրակը չաս լաւ ըմբռնելով, յարմար դատեց կեզծ։ վարչութեան հաղորդելու։ Խուսլային առած մը ունի. Քսե՛ թէ որու ձեռ կ'երթաս, ըսեմ թէ ո՛վ ես դուն։

Դժբաղնան այս առիթիւ կենդանի թարգման կընայ նկատուիլ ըրպարականային մեր հատարակութեան հանդիպ առած զգացումներուն։

Կանդակով ընտրուած մը ես չի դատնար։ Նախախնամութեան կը պատկանի, ազդին սրրելի և հաւատարիմ տեղապան մը կարդիլ խնայ։ Հեռացնել մանդամային Հռոմի հետ գործիքները ոնդոյ ազգասիրութիւնը կը կայանայ հետեւիլ խօսքերուն մէջ։

«Թո՛ղ խնդիրներ, վէճեր ծագին, ով որ կ'ուզէ թող բամնուի, որպէս զի բուն կաթոլիկները մնան։» Այս պատգամով հոգւոյն, ծի՛չ այս անձերուն դէմ տունօք մեր հայերը կանուցան և մնան։ Անոնց հոգւոյն հոգեհանդիսա դարերը արդիլեալ է.— Հերետիկոս նկատուած են,—որովհետեւ...—չուզեցին ազգին նուիրական ուանդատ ըլլիներն ու տունը ծախել սարին։

ՏԻԼԷՕՆՈՓ

Քաղաքական

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱ

Ինչպէս հետադիրները ծանուցին նեւ բազաչի ամէն կողմերը մեծամեծ ցոյցեր տեղի ունեցած են Սպանիոյ կառավարութեան դէմ՝ Ֆէերթերի հրացանի բանբերելուն առթիւ։ Անառաւիկ այդ ցոյցերուն ամփոփումը։

Անգղիոյ մէջ.— Բազոքն մեծ մըթինի մը տեղի ունեցած է Թրաֆալկար Սքուէրի մէջ։

Բազմաթիւ բուռն ճառեր խօսուած են Ալֆոնս ԺԳ. Քաղաւորին և սպանիական կառավարութեան դէմ, ընկերվարական և աշխատաւոր կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչներու կողմէ, որոնց մէջ բազմաթիւ երեսփոխաններ կը դանուէին։

Պ. Վիքթոր Կրայսն երեսփոխանը յայտարարած է որ ընկերվարական կուսակցութեան պատասխանութիւնէ պատհանիլ Սըր Էտուարտ Կրէյին որ Սպանիոյ դեսպանը մեկին Անգղիայէն։

Սպանիական իշխանութիւններուն ընթացքը նշանակող առաջարկ մը միաձայնութեամբ ընդունուած է։

Դիշներէն մին ան տատերով հետեւեալ վերաբերութիւնը կը կրէր. «Դժոխք երկաց Ալֆոնս ոճրագործը։»

Ոստիկանութիւնը մեծ հնդոտութիւն ներ ձեռք առած էր։

Մթմրիկէն ետքը, ցուցարարները ուղղուեցան դէպի Սպանիոյ դեսպանատունը։ Այն վայրկեանին ուր թափորը կ'անցնէր պատերազմական նախարարութեան առջեւէն, ձիաւոր ոստիկանները վտռեցին ցուցարարները, ինչ որ մղոր մը յառաջ բերաւ որու միջոցին ոստիկան մը գրաւեց վերոյիշեալ վերատատութեամբ դրօշը և բանը կոտրեց։

*Այս վայրկեանէն սկսեալ ոստիկանութիւնը քաղիցս ցրուել փորձեց ամբոխը և ցուցարարները այն ատեն ապրչաքաղաք դային մինչեւ խորհրդարանի հրապարակը, ուր թափորը վերջանին կազմուեցաւ և ճամբան չարունակեց մինչեւ Սպանիոյ դեսպանատունը, որուն չուրջը ոստիկանները չդիացով մը պահպանած էր, բայց անբաւական ըլլալով, չկրցան ամբոխին գնացքը կանգնել և բոլոր մեքենայ փողոցներուն մէջ ձայր մեքենայ փողոցներուն մէջ ձայն մեքենայ փողոցներուն մէջ ձայն մեքենայ փողոցներուն մէջ ձայն

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԵՎ ՄՏԱՑՈՂ ՀԱՅՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՄԱՐ
ԵՐԵՒԱՆ, ԹԲԻԼԻՍՅԱՆ ՓՈՂ. 46 (Փոպովի)
ՀԵՌԱԽՕՍ 21-ՈՒՆ

„ԿԱՄԱ"

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԵՎ ՄՏԱՑՈՂ ՀԱՅՈՒԹՅԱՆ ՀՈԳԵՎՈՐ ԿՅԱՆՔԻ ՀԱՐՑԵՐՈՎ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄ Է ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԵՎ ՄՏԱՑՈՂ ՀԱՅՈՒԹՅԱՆ ՀՈԳԵՎՈՐ ԿՅԱՆՔԻ ՀԱՐՑԵՐՈՎ ՀԱՆԴԵՍ «ԿԱՄԱ»

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏԻՐՈՋ ԵՎ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉԻ՝ Ա. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

ՀԱՍՑԵ ՏԱԼՈՒ ՀԱՍՑԵՆ ՈՒ ՀԱՍՑԵՆ ՏԱԼՈՒ ՀԱՍՑԵՆ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ստորև ստորագրյալս հայտնում եմ, որ ես ինձ չեմ համարում Ս. Ալեքսանյանի պարտատեր և ոչ մի պարտք չեմ ներում նրան։

Ստորագրություն՝ Ա. Ալեքսանյան

Վկա՝ Ա. Ալեքսանյան

Վկա՝ Ա. Ալեքսանյան

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԱՏՄԱՆԻՔ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի

Բաժնեգիրները վճարելի են քա-ցարձակապէս կանխիկ։ — Զնորդուած բաժանորդագրութիւնը խոյն կը դադ-րին։ — Դրամի ուղարկման լաւագոյն միջոցն է ՄԱՆՏԱ.—ԲՕՍԹՐ։ — Դրամի փոխարէն նամակագրուկ ալ կ'ընդունուի՝ 105 ղ. ի նամակագրուկը 100 ղ. ի հաշուով։— Դրամի ուղարկման ծախ-քերը բաժանորդաց կը պատկանին։— Թերթին պաշտօնական սեպագրերն փո-խարէն եղած վճարումները միայն օրի-նաւոր են։— Ամէն տեսակ անհատա-կան կամ չհաւատ վերաբերող ծանուա-ցումներ վճարուելով են և առանձինն կը սակարկուին։ Զրի են միայն հան-րօգուտ հրատարակութիւնները։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ց. ԳԼՂՃԵԱՆ ԳՐԱՏԱՆ

Որոնք են օրուան լաւագոյն ու նո-լագոյն հրատարակութիւնները։

Դիմեցէք Գըլըճեան Գրատուն, Կ. Պոլիս, Ջաքմաքճըլար՝ թիւ 25, և ա-հա ձեռքի տակ պիտի ունենաք օրուան հարցերուն և այժմէութեան համապա-տասխան հրատարակութեանց չարք մը, հետաքրքրական ըլլալուն չափ աժան։

Գըլըճեան Գրատան այդ նոր հրա-տարակութիւններէն կ'իյնինք՝ «Բռնա-կալին Մահը» (3 ղրշ.) «Կարմիր Գա-զանին Որջը» (5 ղրշ.), Ա.յրած քնար մը Բինկհամի մոխիրներուն վրայ» (100 փր.), «Ազատութիւն քաղաքական և անահատական» (50 փր.), Փախստա-կանը» (2 ղրշ.), «Հերոսուհիները» (3 ղրշ.), «Հաւատ» (60 փրդ.), «Կարմիր Օրեր» (6 ղրշ.) «Ազգասիրտ և Հայրե-նիք» (2 ղրշ.), «Երկու Սրտեր» (3ղրշ.), «Սրդալոյսի Դօղանչներ» (5 ղրշ.), «Վրէժ» (5 ղրշ.), «Ազգա երգարան» (5 ղրշ.), «Հայրենիքի երգարան» (40 ղրշ.), «Կնոջ Հոգեբանութիւնը» (8ղշ.) «Վերադարձը Սիամանա» (1 ղրշ.), «Ա-ռաջին անդամը» (50 փրդ.), «Շոգ Մոգ» (1 ղրշ.), ինչպէս նաեւ Աստանայի ա-ջաջորդ Մուչոզ եպիս. վերջին ընտիր գործը՝ «Հովիւին Խրատները» (8 ղրշ.) «Երկուսէր (Վարդօլ (5 ղրշ.), Աստ-նայի ջարդը թղթատարով 6.50։ Կնու-սադրութիւն Իզմիրլեանի 2։ Շահեմ-րան Պետանի Գիտելոյց 6։ Բիւզան-դական Հայ Կայսրներ 3։ Պետագոյմ դումարար 1։ Բուրգերէն 3։ Աւարայրի Արծիւը 3։ Զէյթունի անցեալն ու ներ-կան 5։ Մահուան պատիժ կախազան-ներու 1.50։ Կարելի ախտեր 5։ Ընկեր Լազոյի 2։ Փոստաթեան օձախ 8։ Գը-լըճեան գրատան գրացուցակը ձրի։

Մի՛ մոռնաք Գըլըճեան գրատան հասցէն։ Դժգոհ չէք մնար։ 30—28

ԲՕՍԹՈՒ Վ.Ի ԹԷԼԷԿՐԱՖ ՆԷԶՈՒՐԹԻՒՆԸՆ

13 Իյլուլ ակնէ 325 թարիխնամէ Թըչրինը Եվվէլէն օն պէչինճի կիւնի թէզլիֆաթը մազրուֆէ ուսուլիյէ Իս-ալէի գաթիխէներէն իճրա զըլըճաճը ալէլ էասմի իլան գըլընան օթուղ գա-լէմ էչէսի թէլէկրաֆիճիին Իսալէի գա-թիխէսի կէօրիւլէն լիւդում իւզերինէ Թըչրինը սանիի բուամինին պիրինճի կիւ-նիւնէ թաալիզ զըլընմըշ օլմալէ, չէ-բաիճինին անլայարագ սաիլուը միւնա-գասա օլմագ արզու իճէնէրին, չէնրը հալը բուամինին երմի պէչինճի կիւնիւնէ գասար թալիզ օլաճաը էչէնը եիւզ-ակ օնը մզդասրը քէֆալէթը նագաիյէ վէ եաիսա Տէրսաաէթ Թիճարէթ օ-սասըյլա Մուդավէլաթ Մուհարրիրլի-կինանէն մուսաատագ քէֆալէթնամէյի համիրէն հէր կիւն Թէլէկրաֆ վէ Բօս-թա միւասիրլիյէթը ումումիյէսի նուս-խուէթ գալէմինէ միւրաճաաթ իլլէմէ-յէրի վէ Թըչրինը սանինին պիրինճի կիւնի ակ վիրուա իճէնէք զարֆլարըն թալիպլէր մուվաֆֆէգիյէթսիզ ակչըլըգ էհվէն ֆիյաթ վիրէնլերէ իհալէլի գաթի-յէէլերի իճրա զըլընճաճը իլան օլունըր։

Ֆի 6 Թըչրինի էվվէլ ակնէ 325.

ՀԱՅՐԱՊԱՏԱՆՈՔ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԹԷՅԻ

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ ԵՒ Յ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Ձէյլալ Պէյ խան.

Սոյն վաճառատան համբաւը տմբողջ Արեւելքի մէջ այնքան ընդհանրացած է որ, աւելորդ է անոր գովեստն ընել։ Իր ուղղակի ներածած Զինուռ, Ճա-վալի, Սէյլոնի և ուրիշ բազմազան թէյերը իրենց այլ և այլ յատկութիւն-ներով միշտ գնահատուած ու փնտռը-ուած են, և վաճառատան փորձուած ու անպղտուկի ուղղամտութիւնը մեծ հրաչալուրութիւն եղած է միշտ իր պատուարժան յաճախորդաց համար, և հետզհետէ բարձրացուցած է իր վաճա-ռականքին արժէքը։ Ուստի պատ. յա-ճախորդներէն կը խնդրուի պահանջել միշտ խարիսխ վաճառանիշը, որ կը գտնուի Թուրքիոյ բոլոր քաղաքներուն մէջ։

ԳԻՆԵՐԸ ՄԻՇՏ ՁԱՓԱԻՈՐ

ՄԵԾ ԴՈՒՐԹԱՐԱՆ

ԹԻԹԵՂԱՑ ՏՈՒՓԵՐՈՒ

Տեարք Կ. Եավրուեան և Յ. Իսա-գուլեան հաստատած են նաեւ թիթեղ-եայ տուփերու ընդարձակ գործարան մը՝ օժտուած ամէնէն վերջին ու կա-տարեալագոյն մեքենաներով, և ուր կ'աշխատին 46 գաղթական Հայեր։

Օրական արտադրութիւն
34,000 ՏՈՒՓ

Սրագ և կանոնաւոր գործադրու-թիւն ամէն տեսակ թիթեղեայ տուփե-րու և ամանիներու յանձնարարութեանց։

Ընթացիկ ձեւով տուփեր միշտ պատրաստ կը գտնուին մեծաքանակ։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՁԵՒՈՎ

☛ ՐԷՋԷԼԻ ԸՆՏԻՐ ՏՈՒՓԵՐ

զոր Թուրքիոյ մէջ միայն սոյն գործա-տանը կը պատրաստէ։

ԳԻՆԵՐ ՀԻՄՏ ՁԱՓԱՒՈՐ 50-47

ՄԵՐ ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրուի հրատարակութեան հա-մար զրկուած ձեռագիրները թղթին մէկ երեսը միայն և կարելի եղածին չափ յստակ գրել։

ՕՔԻԼ ՁԱՆԻԿ
Ա. ՔԷՕՄԻՒՐՃԵԱՆ, ՍԱՄՍՈՒՆ

Մասին մեծ պատուհի վրայ նոր կառուցուած Ուղևորներու գոհունակութիւնը հրաւիրատուածն է։

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ Վ.Հ. ՄՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 ՕԳՈՍ. 2/14 ԵՒ 1320 ՍԼՖ. 20 ԹՈՒԱԿԻՐ ՅՒՐՄԱՆՈՎ

Դիմել Ընկերութեան կեդր. Դրասենեակը, Դա-լաթիա Նաղլը խան, Հէզարէկ փողոց, թիւ 14, Ֆօօ-ընթրելով վաճառատան գլխաւոր կամ հետուելով հաս-գեներուն։

Պոլիս, մանաւանդ Օսմ. Կայս. Գանգալի Եէնի Ճամիի հրապարակ։
» Մ. Ի. Սատօք, Շէյխ-իւլ-Իսլամ խան, Պահչէ Գաղու թիւ 10։
» Սպաղի պէյ և Ընկ. Վէրնէֆիլէր փողոց։
» Պ. Ս. Սմիւռնօղլու, Էմմն-Էօնիւ Պահչէ Գաղու, Իզմիր փողոց։
Գատըգիւղ, Սրէգասդըր Ալէքսիատիս Շուէկայի հրապարակ։
» Մ. Ս. Անդրէա, Մօտա ճատասէի։

Պէօյիւք-քաէրէ, Մ. Ս. Տէմարքի։
Բէրա, Մանանճեան Օամ. Կայս. Գանգալի Մեծ Փողոց։
Շէյխլի, Մ. Է. Ռօսի, Պէօյիւքքաէրէ ճատասէ, թիւ 137։
Ղալաթիա, Մ. Ս. Բիւրճանց, թիւ 12 Թիւնէլ խան։
Մեծ կղզի, Րէսուլ Էֆ.։
Մադրիւիւղ Մ. Ս. Անգէլիաէս, կայա-քանի հրապարակ.
Սան Սթէֆանօ, Քիչէճեան Էֆ.։

Գործակալութիւնք Օամ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ԻՒՆԻՕՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԲՈՒՐԻՋ 1828—1829

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ԲԱՐԻՁ, ԲԼԱՍ ՎԱՆՏՕՆ 9

ԵՐԱՇԽԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆՔ
ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Ապահովագրեալ գրամագլուխ	25 միլիառ	ֆր.
1907ին գանձուած ապահովագին	28 միլիոն	»
Մինչև 1907ի վերջը հատուցուած վնասք	350	» »
Դրամագլուխ և պահեստք	134	» »

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Ընթացիկ ապահովագրութիւնք	338½	» »
1907ին գանձուած ապահովագին	12½	» »
Մինչև 1907ի վերջը հատուցուած վնասք	231	» »
Դրամագլուխ և պահեստք	179	» »

Ինչպէս այս թուանշաններէն կ'երեւի, Ընկերութեան կրկին ճիւղերու դրամագլուխն ու պահեստը խոշոր գումար մը կը կազմեն որ եւսկայ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ ԻՒՆԻՕՆի ապահովագրեալց։

Սրեւելքի համար մասնաւոր զեղչեալ սակագոյց, նպաստաւոր պայմաններ անհամեմատ կերպով աւելի ԳԵՐԱԶԱՆՑ քան ուրիշ ո՛և է Ընկերութեան պայմանները։ Ապահովագրութեան ամէն ձեւերն ամէնէն աժան գիներով օրինակի համար՝ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒ, ԽԱՆՈՒ, ԴՐԱՄՕԺԻՏԻ, ԵՒԼՆ.։

Ընկերութեան դրամատունն է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՑՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆԿԱՆ

Թուրքիոյ և Արեւելքի Ընդհ. Տնօրէնութիւն
Ընդհանուր Տնօրէն — ՍԻՄՈՆ ՔԱՑՍԷԼՐԼԵԱՆ
Պետ կենաց ճիւղին — ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Սթամպուլ, Սուլթան-Համամ, Բաթըրճը Օղլու բասաժ։
Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԱՐՏՕՆԵԱԼ ՄԵԾ ԶԻՆԱՎԱՃԱՌ
ՄԿՐՏԻՉ ՖՐԻՆԿԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ
Սուլթան Համամ
Մհասատէր խան
Թիւ 30, 31, 32, 33
Մասնաճիւղ
Կարնոր
Կեդրոնացեալ վճռ

Վաճառատունս և մեքենագործս մէջ ամէն տեսակ զէնք և կտոր միշտ պատրաստ գըտ-նուելուն, կարող եմ թէ մայրաքաղաքիս և թէ մասնաւորապէս գաւառի յարգելոյ հաղորդակից պատուոյ հայթայթել գիւրութեամբ և դիւրամատոյցի գիներով։

10-20 կտոր հրազէններէ և իրենց կազմուածքէ քաղկացեալ տեսակ մը 5-10 օսմ. ոսկւոյ կանխամաքով կը հայթայթուի, որմէ ետքն ամէն յանձնարարութիւնք լրջմտօրէն ու վճռակի կը կատարուին։

Փախաքաղաց գիներու ցուցակը կը զրկուի 20 փարայի փոխարէն իրը նա-մակագրոչմի ծախս։

Ամէն գրութիւնք պէտք է զրկել՝

Մ. Ֆրէնկեան, Սուլթան Համամ, Մէհտուէթ խան, թիւ 30, 31, 32, 33, ներփակ դնելով պատուախանին նամակագրոչմը։

Օսմանեան Ընկերութիւն
ՄԵԾ ԶՈՒԼԱՐԱՆ ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՏԱՒԻՃ
18. ՍԻՐԲԻՃԻ. ԹՐԱՄՎԱՅԻ ՁՈՏՏԷՍԻ. ԽԻՏՏԱՎԷՆՏԻԿԵԱՐ ՓՈՂՈՑ. 18

Տպարանատէրները՝ գիր հայթայթելու դժուարութիւն, դնոյն տղու-թիւնէն, չուսում մարդէն և երբեմն ալ դիրերուն անկանոն ձուլուելէն կը դա-գանէին։ Այս գանգատներուն բոլորն ալ նախատեսելով ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԸՆ-ԿԵՐՈՒԹԻՒՆ անուամբ մեծ Զուլարան մը հիմնած է Կ. Պոլիս, Հօճա-Փաչա, Խիւսավէնտիկեար փողոց, Թրամվայ ճատասէի, Թիւ 18, ուր կը պատրաստուին ամէն լեզուէ և ճաշակաւոր տառեր։ Նորոյս գացած և վերջերս վերադարձած արուեստագէտ մը Միանասյէն նորահնար մեքենաներ միասին բերած, գեղագիրներ՝ Հայերէն և Թուրքերէն ամէն Բուլմօի վրայ տառեր գեղագրած և այս տառերը վարպետներու կողմէ Զինիկի վրայ փորագրուած են։ Գիր ձուլելու մասին Կ. Պոլսոյ Էֆն ճարտար և արուեստագէտ ու փորձ վարպետի մը հետ ընկերակցած ըլլալով, միշտ ալ ձուլարաններու պէտ ալկերտներու չձգելով, ինք անձամբ գործին գլուխը կը գտնուի։ Տառերը երկու տեսակ միատեղ չձուլել սովորական եղած էր, բայց դիմանալու և ճաշակաւոր ըլլալու համար երբորդ և չորրորդ միատեղ ալ կը գրուին և ծախքէ չվախնալով այս միատեղներուն ամէնէն լաւն և ամէնէն մաքուրը կը գործածուի և յաճախորդաց դիւրութեան համար գիներն ալ խիստ չափաւոր են։

Կը խնդրուի այնիւ յաճախորդներէն որ բարեհաճին անգամ մը այցելել մեր Զուլարանը, համոզուելու համար գիրերու զգալի ժամանա-կեան և գիրերու տեսակութեանը մասին։ Գաւառական յանձնարարութիւնք կը կատարուին անթերի կերպով։ 50—39

ՏՕՔԹ. Ա. ՈՒՆՃԵԱՆ
ՄԱՆՈՒԱԿԱԳԻՏ
Ականջի, Քիթի ու Կոկորդի Հիւանդութեանց

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով մինչեւ ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած կլեքտրակա-նութեան, տաք օդի, ութֆահօսքօրի և ուրիշ նորահնար մեթոտներով հիմ-նական կերպով կը բուժէ խուլութիւնը, ականջի խժալը, գլխու հնցած ցաւերը, գլխու պռոյտը, վերջապէս ականջի, քիթի, կոկորդի, բերնի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։ Քիթի, երեսի վրայ եղած ռճեւութիւնները, առանց գոր-ծողութեան, մասնաւոր մեթոտով կը չորէ ու գլխու ու վիզի վրայ ամէն տեսակ դործողութիւն կը կատարէ։ Կոկորդի հիւանդները (պատճճիք) կը հա-նէ առանց արիւնահեղութեան, իր մաս-նաւոր դործիքովը։ Կը գտնուի ամէն օր, մինչեւ կէս օր Պահչէ Գաղու, Հա-միտիյէ Սիպիլի դէմ, Սրբի Իւթիւնեան դէզարանը, իսկ կէս օրէ վերջ Բերա, Շիւտկ Ճամրան, Թաքսիմի Ֆրանս. Հիւանդանոցին դէմ, Թիւ 41 տունը։ Հինդշաբթի օրը իր տունը դիմող ամէն հիւանդները, իսկ վկայեալ աղքատ-ները միշտ ձրի կը դարմանէ։ 50-6

ՊԱՀՐԻՃ ՆԷԶՈՒՐԹԻՒՆՆ

Սահաքիրը Պահրիչէ Օսմանիչէէ էքս իմփորիումէք իւղուրէ պիր սէնէ զարթըն-սա լիւզում օլաճագ նիւմունէսի կիպի մագարնա իլէ մէրճիմէք վէ մէկէմիմը չեմեսսա իքսա իմփորիումէք իւղուրէ նիւն չօրասպ միւղայէա իսիրմէք իւղուրէ, մէկ-դէմ միւսաղասյա գօնուլտուրլուսան պունլարըն իմասընա վէ սէրսէմիը միւնագասա պուլունան էլէքթրիք ե-սէվմիը ֆիյաթը մալիւմէէրի իլէ թաս-լիպի էօնէէմլիտիր օլուպ ֆիյաթլարը հասաը լազգինը պուլասաը թագսիթ-սէ Թըչրինի Եվվէլ բուամինին Իսրմինճի սալը կիւնի գարարը Եվվէլի վէ Իսրմի իքճինճի բէնճէչինին կիւնի սաիի Իւլգ-սէ իւլ Թէնզիլի գիպալուլի իլէ գարարը գաթիխինին իճմասը միւգաբէլը պուլ-լունասուլլուսան, պունլարընսա Թէն-զիլի ֆիյաթընա թաալիզ օլունյարըն Թէէ-միճաթ ազէլէլերինի վէ եաիսա միւթէ-սէէր քէֆալէթնամէլէրինի միւսթասը-պէն Պահրիչէ Մէսապրիճիէ Տաիրէսինէ գէլմէլէրի իլան օլունըր։

Ֆի 8 Թըչրինը Եվվէլ սէնէ 325

ՏԷՐ ԵՒ ՏՕՐԻՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆ (75)

ՊԱՐՈՒԹԱՆ

ԺԸ.

—Հիմայ, ըսաւ Ռաուլ՝ երբ ճամ-բէն բաւական հեռացան, գալուս պատ-ճառը բացատրեմ քեզի։ Նամակներդ առի և գրածներէդ հասկցայ որ մեծ վտանգ մը կը սպառնայ մեզ՝ Սդ-վտանգին դիմագրաւելէ առաջ՝ կը փա-փաքիմ գիտնալ թէ ի՞նչ է։

—Ես քեզ չէ պատուիրեցի՞ որ հան-դարտ կենաս։

—Այո՛, բայց հանդարտ կենալու համար պէտք է որ քու վրադ վտան-գութիւն ունենամ. սրդ՝ իմ հոս գա-լուս պատճառն այն է որ քեզ լաւ կը ճանչնամ և գիտեմ որ վայրկեան մ'իսկ չես վարանիր գիս կտրմնդել, երբ այդ բանը քեզի օգտակար երեւնայ։ Վտան-գի պահուն միայն քու օձիդդ ազա-տելը կը նայիս։ Սակայն միւսդ դիր որ ես այն մարդուցմէ չեմ, զոր կարելի է խաբել առանց պատուհասուելու։ Հիմայ անօգուտ խօսքերը դիտնք և հասկցուր ինձի թէ ի՞նչ կայ։

Լուի հասկցաւ որ ազատում չի կայ, ուստի կարճ և յստակ կերպով պատ-մել թէ ի՞նչ անցեր գարձեր էր եղբօրը քով գալէն իվեր։

—Ի՞նչ, ազէկ, ըսաւ Ռաուլ, չի-տանը ազէկ կացութեան մէջ ինք և դեր։ Էյ կը յուսամ որ ազատիս։

—Այո՛, եթէ դիս չի մահանա։

—Մարքի՛զ, ես մինչև հիմայ ոչ ոք մահնած եմ։ Միայն թէ ի՞նչպէս պիտի ընես։

—Չեմ դիտեր, բայց մէյոց մը պիւ-տի դանեմ։ Ուսաի դուն Բարիզ դար-ձիր։ Հոն քեզի համար ո և է վտանգ չի կայ, ցորչափ ես հոս կասիճնի վրայ կը հակիմ։ Տիկին Ֆօվէլը ա՛յնքան լաւ ըռնած ենք մեր ճանիերուն մէջ, որ չպիտի համարձակի բերանը բանալ։

—Այո՛, ըսաւ Ռաուլ, այդ ճիշդ է, բայց իմ վախս անկից չէ, այլ Մաու-լէնէն։ Դուն անդիկայ բանի տեղ չես դներ, բայց կը սխալիս։ Իրաւ է որ Մաուլէն, Տիկին Ֆօվէլը փրկելու հա-մար, խոստացաւ քեզի հետ ամուսնա-նալ և բօսպէրը ճամբեց, բայց վստահ եղիր որ յայոը կարած չէ ըսլորպին։ Մաուլէն այն երիտասարդը կը սիրէ և կրնայ ըլլալ որ օր մը այն կողմէն վը-տանգ մը ծագի մեզ համար։ Եթէ խե-լացի ըլլայիր, անոր հետ ամուսնանա-լու պատրաստուիր կը հրաժարէիր։

—Ամենևին, գոչեց Քլամրան։ Ե-թէ հարուստ չըլլար լակ՝ դարձեալ պի-տի ամուսնանայի անոր հետ, վասն զի հիմայ իմ ուզածս իր դրամը չէ, այլ ի՞նքը... ի՞նքը... ղոր կը սիրեմ։

—Ի՞նչ, գոչեց Ռաուլ ապշած, կա-րելի բան է, դուն Մաուլէնը սիրե՞ս... դո՞ւն... բայց ան մեր թշնամին է, չատ նրբամիտ է ու մեզ կը լրտեսէ և այդ սէրդ մեր կորստեան պատճառ պի-տի ըլլայ։

—Սդ օրքան կ'ուտես այդ պղպիկը։ Մի՛ գուցէ դուն ալ սիրահարած ըլլաս անոր։

—Ես երբեք անոր դրամօժիտին ու-րիշ բան չսիրեցի։

—Ուրեմն ինչո՞ւ կը գանգատիս, չէ՞ որ այդ դրամօժիտին կէսը դուն պիտի առնես։ Վերջապէս կը լուսէ, շա-րունակեց Լուի. այն օրը որ եկայ ու քեզ ամուսնութենէդ թշուառութենէդ ա-զատեցի, համաձայնեցանք որ իմ ու-զած եղանակովս պիտի վարուիս։

—Կը նեղես, մի՛ մոռնար որ ազա-տութիւնս ու կեանքս այս գործէն կա-խում ունին. ուսաի իրաւունք ունիմ խմամուիս...

—Լա՛ւ, բայց ես ալ տակաւին բան մը չեմ վճռած։ Վաղը այս ատեն հոս չդանուէ՛, ծրարիս պատրաստած կ'ըլ-ջամ ու քեզ կ'իմացնեմ։

Այս խօսքերուն վրայ իրարմէ զա-տուեցան։

Այդ դիշերն ալ Լուի նորէն այքերը չգոցեց, բայց առտուն իր օրոչումը տուած էր արդէն և տենդոտ անհամ-բերութեամբ գիշերուան սպասեց։

Վերջապէս գիշեր եղաւ ու Լուի դնաց դաւս Ռաուլը, որ առջի իրկի-ւան տեղը խոտերուն վրայ պառկած՝ կը ձխէր։

—Որոշումդ տուի՞ր, հարցուց Ռա-ուլ։

—Այո՛, երկու ծրարիր ունիմ, ո-րոնց երկուքէն յաջողութիւնն ալ ան-տարակուսելի է։ Աւաջինը քու հաւա-նութենդ կախումն ունի։ Եթէ քեզի մեծ գումար մը տամ, օրինակի հա-մար 150,000 ֆրանք, կը հաւանիս Ֆրանսայէն հեռանալ, Լոնտոն վերա-դառնալ, անուրեւութեամբ։

Ռաուլ ուսերը թօթուեց։

—Ցարգելի հօրեղբայր, կը ցաւիմ որ դուն դիս չես ճանչնար և ինձի խո-րամանկութիւնն կը ծախես։ Ես քեզ չսաս լաւ ուսումնասիրեցի և ապէկ դի-տեմ որ եթէ դուն ինձի 150,000 ֆր-անք կ'առաջարկես, ըսել է դոնէ մէկ միլիոն չորեքհարիւր ապահով ես։

—Ինծի ու խնայա՛ դանիր կ'ըսես, ըսաւ Լուի։

—Ամենևին։ Մինչև հիմայ իմ ա-նունովս Տիկին Ֆօվէլէն կորզուած դը-րամներէն ես ի՞նչ առի. հաղիւ մէկ առանիորդը։ Եւ կ'ուզե՞ս որ ապա-ցուցանեմ թէ դիս կը խաբես։ Եղբայրդ առնուազն 250,000 ֆրանքի արժեթուղթ ունի։ Այս կալուածն ալ 100,000 ֆր-անք կ'ընէ։ 400,000 ֆրանք ունի Պ. Ֆօվէլի քով։ Դուսմաբ՝ 750,000 ֆրանք։ Ամէնն ա՛ս է։ Ո՛չ, վասն զի Օլօրօնի կառավարական դանձիչին հրամանդ առաւ որ իրեն համար հասուածաբար առաւ որ իրեն համար հասուածաբար տուաւ, կը տեսնես որ ժամա-նակս պարապ չեմ անցուցած։ Սրդ՝ երբ մեկը հրամայել կ'ուզէ, պէտք է որ իր ձեռքն ունեցած այժերուն ար-ժէքը դիտնայ։ Աչխարհի ամէնէն ա-զնուր գործը անցաւ ձեռքերնիս և մինչ չկրցանք օգտուիլ՝ քու յանցանքովդ։

—Դէպքերուն կարելի չէ հրամայել։

—Երբ մարդ զօրաւոր է՝ կրնայ դէպքերն ալ ուղածին պէս պարապա-ցել։ Լոնտոնէն եկած առենիս մեր համաձայնութիւնն ի՞նչ էր։ Ամերիկէն պիտի խնդրէինք մօրմէն որ մեզի քիչ մը օգնէ։ Իսկ դուն խնդրեցիր այն ատիճան չարչարելիր, որ հիմայ ի՞նչ ընելիքը չդիտեր։ Եթէ գլուխդ անկե-ցիր ու Մաուլէնի հետ ամուսնանալ ու-զիր, այսօր ան ալ մեզի պէտ է, և չպիտի զարմանամ եթէ յաջողի մայրս համոզել որ ամէն բան խոստովանի կա՛մ Պ. Ֆօվէլի և կամ ոստիկանա-պետ Նախարարին։

—Կը սիրէի զինքը։

—Այդ արդէն իմացանք։ Բայց դեռ առիւծն կայ։ Մեծ գործ մը մէջ մտար՝ առանց զայն նախապէս ուսումնասի-րած ըլլալու։ Դուն լմնդ ի՞նչ ըսիր, «Հայրդ մեռաւ» չըսի՞ր։ Բայց ան ողջ է եղբ և այնպէս ըրինք որ ես հիմայ չեմ կրնար անոր ներկայանալ։ Հայրս մէկ միլիոն ունի և իմ ձեռքս բան մը չպիտի անցնի։ Պիտի երթայ իր Վատա-լիմը գտնէ, ու անկէց հաքը տ՛ղ մեզի համար ո և է յոյս չի մնար։

Լուի անհարիկ չարժուռնով մը Ռա-ուլի խօսքը կարեց։

—Կը լաւէ, հրամայեց։ Այսօր ա-մէն բան փրկելու ապահով միջոց մը ունիմ։

—Ի՞նչ է այդ միջոցը։

—Օ՛հ, սդ իմ գործնիքս է, ըսաւ Լուի խնդալ ձգելով մը։

Ռաուլ և Լուի վայրկեան մը լուռ մնացին։ Երկուքն ալ այն րոպէին ա-մենավատ մտածում մը ունէին, և առանց բառ մը արտասանելու, պարզ չարժուռնով մը միրար հասկցան։

Նախ Լուի խզեց լռութիւնը։

(Շարունակելի)